

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Selonteko ulottuu noin 20 vuoden päähän ja pitää sisällään monia sellaisia uudistuksia ja muutoksia, jotka edellyttävät uutta rahoitusta. Mitään sellaisia erityisiä seikkoja selonteossa ei tuoda esille, joista kävisi ilmi, miten aiotut uudistukset ja parannukset aiotaan rahoittaa. Mikäli selonteossa aiottuja uudistuksia ja muutoksia aiotaan tehdä, tulee ne korvata rahoitusperiaatteen mukaisesti kunnille ja muille koulutuksen järjestäjille täysimääräisesti.

Mikäli pitkään vireillä ollut sote-uudistus toteutetaan 2020-luvulla eduskunnalle nyt esitetyn kaltaisena, supistuu kuntien ja erityisesti eteläisen Suomen suurten kaupunkien nykyisinkin vähäinen taloudellinen liikkumavara entisestään. Suurten kaupunkien veto- ja pitovoima pysynee jatkossakin korkealla tasolla, ja tämä, yhdessä kansallisten voimakkaiden erityisesti lapsiin ja nuoriin kohdistuvien demografisten muutosten kanssa, tulee vaikuttamaan siten, että kaikkien kuntien kyky huolehtia tehtävistään vaarantuu ja yhtenäiskuntaan perustuva lainsäädäntö nousee kriittisen tarkastelun kohteeksi erityisesti sen jälkeen, mikäli sote-uudistus toteutuu ja alle 20-vuotiaiden ikäluokat kunnassa voimakkaasti pienenevät. Kun lasten ja nuorten määrä vähenee joillakin alueilla useita kymmeniä prosentteja, on eräiden kuntien pakko tarkastella omaa palveluverkkoaan niin varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukioiden kuin ammatillisen koulutuksenkin osalta.

Turun kaupunki vastuullisena maakunnallisena toimijana pitää tärkeänä, että sen omien mahdollisuuksien lisäksi myös Salon, Loimaan ja Uudenkaupungin seuduilla voidaan tarjota riittävän monipuoliset koulutuspalvelut maakunnan eri osien kehittämiseksi ja elinolojen turvaamiseksi.

Kuntien merkitys kasvatus- ja opetuspalveluiden tuottajana on keskeinen. Merkitys korostuu entisestään oppivelvollisuuden noustessa 18 ikävuoteen asti 1.8.2021 lukien.

Turun kaupunki on vuoden 2020 aikana laatinut vuoteen 2040 asti ulottuvan osaamisen vision. Siinä nousevat esille aivan samat keskeiset kysymykset kuin selonteossakin.

Yhteenvetona on todettavissa, että:

- Turun kaupunki pääosin yhtyy selonteossa esitettyihin linjauksiin, mutta
- korostaa myös koulutuskentän rakenteellisten muutosten välttämättömyyttä kuntien tilanteen voimakkaasti polarisoituessa ja että
- kunnille taataan rahoitusperiaatteen mukaisesti riittävä rahoitus selonteossa mainittujen tehtävien toteuttamiseksi.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

-

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Perusopetus ja varhaiskasvatus tulee nähdä tulevaisuudessa yhtenä ehyenä kokonaisuutena, ja on perusteltua lähteä uudistamaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lainsäädäntöä yhteiseen kokonaisuuteen, koska peruspäämäärät ovat kummassakin aivan samat kunkin ikäkauden kehitysvaiheet huomioon ottaen. Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen muiden Pohjoismaiden tasolle on edelleen ajankohtaista.

Perusopetuksen puutteiden vuoksi osalla nuorista on suuria vaikeuksia selviytyä toisen asteen koulutuksesta. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi on vielä paljon tehtävää, perusopetuksen tulokset ovat heikentyneet viime vuosina ja korkeakoulujen TKI-toimintaan pitäisi saada lisää panostusta. Myös eriarvoisuuden väheneminen on pysähtynyt ja pikemminkin eriarvoisuus on lisääntymään päin. Hyvinvointia edistetään vahvalla poikkihallinnollisella yhteistyöllä, joka alkaa jo varhaiskasvatuksessa ja jatkuu edelleen perusopetuksessa. Yhteistyölle on luotava toimivat rakenteet ja edistettävä yhteisöllistä toimintatapaa, vaikka palveluja tuotettaisiinkin monimuotoisesti. Oppilashuollon, sosiaali- ja terveystoimen, viranomaisten ja mahdollisten muiden yhteistyötahojen välistä kommunikointia ja tiedonvälitystä tulee helpottaa, jotta lasten ja nuorten hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin pystytään reagoimaan ja tarjoamaan tukea mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Opetuksen tasa-arvon kannalta tulee valtion tasolta panostaa peruskoulujen digitalisaation resursointiin sekä infran (muun muassa toimiva langaton verkkoyhteys), laitteiston että näiden huoltoresursoinnin kannalta.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Hallituksen ajama oppivelvollisuuden nosto johtaa työllisyysasteen nostoon ja toivottavasti sitä kautta myös lisääntyviin verotuloihin, vähentyviin sosiaali- ja terveystalouteen sekä hyvinvoinnin parantamiseen vähentämällä pienituloisuutta ja sairastavuutta ja pidentämällä elinikää. Koulutettu kansanosan voi ja elää paremmin jo tällä hetkellä. Kun selonteossa tavoitellaan maailman parasta koulutusta, tulisi määrittellä, millaisena maailman paras lähipalveluna tarjottava varhaiskasvatus ja koulutus nähdään.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Selonteossa tulisi vahvemmin tunnistaa korkeakoulujen merkitys alueiden ja kaupunkien kehitykseen, kansainvälistymiseen sekä siihen, miten työvoima vastaa alueelliseen osaamistarpeeseen. Korkeakoulutuksen osalta nykyinen järjestelmä on liian jäykkä reagoimaan työelämän nopeisiin muutoksiin ja monitieteisyyden vaatimukseen. Korkeakoulututkintojen joustavuutta tulee lisätä ja mahdollistaa työelämää paremmin palvelevien monitieteellisten tutkintojen kokoamista. Kahden korkeakoulututkinnon sijaan monitieteiset tutkinnot palvelevat paremmin työelämän tarpeita ja lyhentävät koulutusaikojakin myös yksilön näkökulmasta. Tilanteissa, joissa korkeakoulutetuista on pulaa, tulee purkaa rakenteita, jotka johtavat epätarkoituksenmukaisen pitkiin koulutusputkiin ja päällekkäiseen kouluttautumiseen, sekä kehittää jatkuvan oppimisen joustavaa tarjontaa. Korkeakoulujen koulutusvastuiden jaossa tulee nykyistä paremmin ottaa huomioon alueelliset tarpeet ja edellytykset. Mikäli löytyy seudullisesti kysyntää koulutukselle, tarvetta osaajille, edellytykset koulutuksen järjestämiseen sekä yhteistyömahdollisuuksia alueen muiden koulutuksen tarjoajien ja/tai elinkeinoelämän kanssa, tulee näillä olla koulutusvastuiden ja aloituspaikkojen jaossa nykyistä suurempi merkitys. Opiskelupaikkakunnan vaihtaminen on monelle opiskelijalle suuri kynnyksikysymys esimerkiksi taloudellisten- ja perheeseikkojen vuoksi.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön osalta uudeksi tehtäväksi määriteltiin maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon sekä muun kotouttavan koulutuksen järjestäminen. Tämän lisäksi siihen sisältyy laajaa ja monipuolista koulutusta aina korkeakoulutettujen täydennyskoulutukseen asti. Vapaan sivistystyön kautta tavoitetaan myös suuri joukko esimerkiksi osatyökykyisiä, ikääntyvää väestöä ja maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Syrjäytymisen ehkäisemisessä vapaalla sivistystyöllä tulisi olla aiempaa suurempi merkitys mm. digitaalisten taitojen opettamisessa, jotta kansalaiset eivät syrjäydy digitaalisten taitojen puuttumisen vuoksi.

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

-

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Sivistyksen alueella on erityisesti pulaa varhaiskasvatuksen opettajista ja korostuneesti vielä ruotsinkielisen kansanosan osalta. Muuten opettajien saatavuus on hyvällä tasolla ja ikäluokkien

pienentyessä opettajista saattaa olla ylitarjontaa. Korkeakouluissa tulisi aiempaa enemmän kiinnittää huomiota opettajien pedagogiseen pätevyyteen ja sopivuuteen. Opetushenkilöstön lisäksi myös varhaiskasvatuksen hoitohenkilöstön riittävydestä tulee pitää huolta.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Suomeen muutto on kasvamassa. Etelä-Suomen kaupungeissa nuorimmissa ikäluokissa vieraskielisten määrä hipoo jo viidesosaa. Maahanmuuttajien kotouttamiseen, kasvattamiseen ja kouluttamiseen tulee varata riittävät resurssit, jotta maahanmuuttajat voivat nopeasti siirtyä työelämään ja täysivaltaisiksi suomalaisen yhteiskunnan rakentajiksi. Kotouttamiskäytäntöjä tulee myös kehittää nykyistä ketterämmiksi. Esimerkiksi korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien osaaminen tulee tunnistaa nykyistä nopeammin ja löytää ratkaisuja, joilla poistetaan esteitä nopean työllistymisen tieltä ja helpotetaan maahanmuuttajien integroitumista työelämään ja omaa osaamista vastaaviin työtehtäviin. Selonteon antama kuva maahanmuuttajuudesta on lähinnä kuvaileva, ja lisäksi siinä nähdään maahanmuuttajat homogeenisena joukkona eikä nähdä heidän hyvin erilaista koulutustaustaansa. Maahanmuuttajien osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa aiempaa paremmin.

Yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet kaikille koulutasoille. Suomen kielen intensiivinen opiskelu varhaisiässä kuuluu asiaan myös alkuvaiheessa. Maahanmuuttajat ohjataan helposti alemmalle tasolle opiskelussa. Suomi 2 -opetusta on kehitettävä niin, että se takaisi mahdollisuuden akateemisiin opintoihin jatkossa. Varhaiskasvatuksessa täytyisi olla riittävä kielellinen tuki, kielestä riippumatta.

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Digitalisaatio ja teknologioiden kehitys luo uusia osaamistarpeita, joihin koulutuksella tulee vastata. Toisaalta myös kasvatuksen ja koulutuksen itsekkin tulee hyödyntää digitalisaatiota ja uusia teknologioita, sillä datan ja tekoälyn tuomia uusia menetelmiä voidaan hyödyntää monin tavoin koko koulutusjärjestelmässä. Erityisesti aikuisväestön osaamisen kehittämällä ja osaamistason nostamisella on keskeinen merkitys, kun joudutaan sopeutumaan rakennemuutoksiin ja kun toivutaan yhteiskunnan ja työelämän kriiseistä.

Automatisaatio, robotisaatio, digitalisaatio ja globalisaatio ovat kaikki ilmeisiä esimerkkejä, jotka vaikuttavat kaikkien töiden sisältöihin ja tekemisen tapaan. Koulutus ja tutkimus voivat haastaa positiivisella tavalla ilmastonmuutoksen, tuoda uusia energiaratkaisuja, taata veden ja ruuan riittävyyden sekä, kuten viimeaikaiset tapahtumat ovat osoittaneet, on ihmiskunta rokotetutkimuksella toivottavasti voittamassa covid19-viruksen.

Jokela Merja

Turun kaupunki - Kaupunginhallitus 18.1.2021 § 27